

N:o 38.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående ändring i gällande bestämmelser i fråga om beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket; gifven Stockholms slott den 13 mars 1896.

Under återopande af bilagda protokoll öfver finansärenden för denna dag vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att besluta, att § 2 i nådiga förordningen om beskattning af hvitbetssockertillverkningen i riket den 19 maj 1893 skall erhålla följande förändrade lydelse:

Det enligt § 1 beskattningspligtiga råsockret beräknas efter de för tillverkningen använda betornas vikt sålunda, att ett hundra kilogram råa (ej torkade) hvitbetor antagas lemna ett utbyte af tio och ett halft kilogram socker;

samt att berörda § i dess sålunda förändrade lydelse skall lända till efterrättelse från och med den 1 september 1896, dock att det i samma § omförmälda utbyte skall intill den 1 september 1898 beräknas till allenast tio procent och att för fabrik, som, på grund af gällande bestämmelser om beräkning af utbytet i vissa fall, redan kommit i åtnjutande af lägre utbytesberäkning än den i allmänhet stadgade, sagda bestämmelser, så vidt enligt dem utbytet vid fabriken skall

beräknas i visst förhållande till utbytet vid äldre fabrik, fortfarande skola för den i omförmälda bestämmelser afsedda tid lända till efter rättelse.

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kongl. nåd och ynnest städse väl bevågen.

OSCAR.

Claës Wersäll.

*Utdrag af protokollet öfver finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 13 mars
1896.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve DOUGLAS,
Statsråden: friherre ÅKERHELM,
GROLL,
WIKBLAD,
friherre RAPPE,
CHRISTERSON,
WERSÄLL,
ANNERSTEDT.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wersäll anförde i underdånighet:

I underdånig skrifvelse den 11 maj 1894 anförde Riksdagen, att Riksdagens uppmärksamhet blifvit fäst derå, att till följd af den ökade sockerproduktionen inom landet statsverkets inkomst af artikeln socker under dåvarande och närmast påföljande statsregleringsperiod med all säkerhet komme att undergå en betydlig minskning. Genom den utredning, som i detta ämne stått Riksdagen till buds, hade Riksdagen kommit till den öfvertygelse, att, ehuruväl Riksdagen så nyligen som år 1893 beslutit ändrade bestämmelser angående beskattningen å den inhemska sockertillverkningen, förhållandena med afseende å denna industrigren och hänsynen till statsverkets skäligen inkomst af sockerförbrukningen inom landet påkallade ett förnyadt öfvervägande af ända-

målsenligheten af de grunder, på hvilka berörda bestämmelser hvilade — särskildt med hänsyn till den sig allt mer ökande sockerproduktionen — såsom beskattningssättet samt, i händelse det nuvarande beskattningssystemet lämpligen borde bibehållas, verkliga utbytet af råsocker ur betorna och skattesatsens storlek. Vid sådant förhållande hade Riksdagen funnit sig böra anhålla, att Eders Kongl. Maj:t ville taga i öfvervägande, huruvida och i hvad mån ändring i gällande bestämmelser angående beskattningen af hvitbetssockertillverkningen samt ändring i dermed sammanhängande förhållanden erfordrades i och för vederbörligt tillvaratagande af statsverkets finansiella intressen.

Vid anmälan den 13 sistlidne januari af statsregleringen för nästkommande år tillät jag mig erinra, hurusom till statsrådsprotokollet för den 14 januari 1895 af dåvarande chefen för finansdepartementet anförts, att det vore tydligt, att ett beslut om en förhöjning af den beskattning, som hvilade å betsockerindustrien, måste föregås af en noggrann utredning af industriens nuvarande ställning och dess förmåga att kunna bära en ökad beskattning. Enligt hvad allmänt vore känt, befunno sig sagda industri på grund af flere sammanstötande omständigheter för det dåvarande i ett öfvergångs- och ovisshetstillstånd. En under sådana omständigheter företagen utredning af betsockerindustriens ställning skulle därför icke kunna lemna en tillförlitlig bild af de förhållanden, under hvilka industrien framgent komme att verka. Först efter det industrien utträdt ur det dåvarande öfvergångsskedet och inträdt i mera stadgade förhållanden, hvilket borde kunna inträffa redan inom den närmaste framtiden, kunde en utredning företagas med utsigt att vinna en tillfredsställande lösning af frågan, huru en förhöjning af betsockerbeskattningen skulle kunna anordnas, utan att beståndet af den ifrågavarande, för landet i så många hänseenden viktiga industrien därför behöfde vedervägas. Äfven om beslut om skatteförhöjningen fattades först vid 1896 års riksdag, funnes intet hinder att låta densamma träda i kraft redan med den kampanj, som började hösten samma år. Jag uttalade äfven förstnämnda dag min förhoppning att snart kunna underställa Eders Kongl. Maj:ts pröfning frågan om vissa ändringar i gällande bestämmelser rörande beskattningen af hvitbetssockertillverkningen. Då det emellertid måste vara af vikt att härvid i möjligaste mån tillgodogöra sig de erfarenheter rörande åtskilliga hithörande förhållanden, som vunnits äfven under den då pågående kampanjen, ansåg jag med frågans slutliga behandling böra anstå, till dess sagda kampanj i början af sistlidne februari månad kunde antagas vara till stor del afslutad.

Sedan betafverknigen för innevarande tillverkningsår redan med januari månad fullständigt afslutats, har chefen för finansdepartementets kontroll- och justeringsbyrå i promemoria af den 4 nästlidne månad lemnat följande redogörelse för hvitbetssockerindustriens utveckling under de senare åren.

Ännu under slutet af 1880-talet funnos icke flera än fyra hvitbetssockerfabriker, hvilka under året 1889—1890 tillsammans afverkade ungefär 137,000 ton betor. Hvarterdera af de tre närmaste tillverkningsåren tillkommo två nya fabriker, detta oaktadt skatten blifvit förhöjd från och med den 1 september 1891, nemligen från två femtedelar till hälften af råsockertullen. Lika litet hämmande som denna skatteförhöjning verkade Riksdagens begäran om en utredning angående ytterligare förhöjning af beskattningen äfvensom den på grund deraf tillsatta komiténs våren 1892 afgifna förslag till dylik förhöjning. Under året 1893—1894 tillkom visserligen ingen ny fabrik, men de då befintliga tio fabrikerna ökade sin afverkning från 277,000 till 374,000 ton, således med nära 100,000 ton, hvartill förberedelser naturligtvis måste hafva vidtagits redan under vintern och våren 1893, d. v. s. samtidigt med det att Riksdagen fattade sitt beslut om en skatteförhöjning, som blef icke obetydligt strängare än den af komitén föreslagna, enär öfvergångstiden bestämdes till tre i stället för, såsom föreslagits, sex år.

Så snart Riksdagens beslut blef bekant, började äfven förarbetena för anläggande af åtskilliga nya fabriker. Ehuru icke samtliga dessa planer ledde till påföljd, voro dock vid början af tillverkningsåret 1894—1895 sju nya fabriker färdiga att börja sin verksamhet, och då dessutom de äldre fabrikerna kontraherat om större betleverans än föregående år, blef kampanjens resultat en betafverkning af 628,480 ton. Afverkningen hade således från föregående år ökats med omkring 254,000 ton eller nästan samma belopp, hvartill hela rikets afverkning uppgick tre år tidigare.

Bland de nyss nämnda sju fabrikerna äro medräknade tre af äldre fabriker anlagda så kallade saftstationer, vid hvilka betornas bearbetning icke drifves längre än till betsaftens framställande, hvar efter denna genom rörledningar föres till hufvudfabriken. Dessa tre saftstationer äfvensom två af de nya fullständiga fabrikerna äro belägna i Malmöhus län, den sjette fabriken är belägen i Christianstads län, vid Karpalund, och den sjunde på Gotland.

Vid början af tillverkningsåret 1895—1896, d. v. s. sistlidne höst, trädde en fabrik i Carlshamn i verksamhet. Beträffande bet-

afverkningens storlek för tillverkningsåret erhöll kontroll- och justeringsbyrån under hösten från fabrikerna uppgifter, enligt hvilka de äldre fabrikerna hade inskränkt sin betodling så mycket, att trots den nytillkomna fabriken i Carlshamn och utvidgningen af odlingen för ett par af de förlidet år tillkomna fabrikerna betodlingen i dess helhet skulle hafva reducerats med 17 procent. Under förutsättning att betafkastningen varit densamma som förlidet år skulle äfven betafverkningen reduceras med 17 procent och således ej komma att uppgå till mera än ungefär 520,000 ton. Emellertid har afverkningen under kampanjen, hvilken, såsom nämnts, afslutades med januari månad, uppgått till 538,708,9 ton, utvisande alltså en minskning med ungefär 90,000 ton eller omkring 14 procent mot närmast föregående tillverkningsår.

Fabriken vid Karpalund nedbrann i början af oktober 1895, sedan den varit i gång endast några få dagar af sin andra kampanj. De för densamma afsedda betorna öfvertogos af fabriken i Engelholm. Fabrikens återuppförande pågår redan och lär det vara afsigten att få fabriken färdig till början af nästa kampanj. Fabriken vid Arlöf nedbrann i början af januari 1896 kort efter det betafverkningen för kampanjen der afslutats; äfven denna fabrik hinner sannolikt återupbyggas i så god tid, att den kan komma i verksamhet under nästa kampanj. Ett bolag för anläggande af en andelssockerfabrik i nordöstra Skåne är visserligen bildadt, men det torde vara osäkert, huruvida denna fabrik kan hinna börja sin verksamhet redan under nästa tillverkningsår. Hvitbetssockerfabrikernas antal under tillverkningsåret 1896—1897 skulle således blifva 18 eller högst 19.

I medeltal per fabrik uppgick betafverkningen tillverkningsåret 1888—1889 till endast 21,500 ton, men steg under de två följande åren till respektive 34,200 och 36,400 ton; derefter sjönk medeltillverkningen under ett par år, men började sedan åter stiga, så att den året 1893—1894 var 37,000 ton, året 1894—1895 44,900 ton och nu senast afslutade kampanj 38,500 ton; härvid är att märka, att vid beräkning af medeltalen för de två senaste åren hufvudfabrik med tillhörande saftstation ansetts såsom en enda fabrik. Den största afverkning, som år 1888--1889 förekom vid någon fabrik, var 32,000 ton; år 1894—1895 var deremot den största afverkningen 71,000 ton och 1895—1896 62,700 ton, förra året vid fabrik med saftstation, men bland de öfriga 63,100 ton.

Utaf hela den under kampanjen afverkade betmängden medhunnos på slutet af 1880-talet mellan 50 och 60 procent under höstmånaderna, men under de senare åren har afverkningen bedrifvits

raskare; sålunda afverkades under sistförflutna höst 91 procent af hela kampanjens betor.

Socketrutbytet har under de senaste åren varit i jemnt stigande, ej endast i medeltal på samtliga fabriker, utan, med blott ett undantag, för hvar och en af dem. Undantaget, som för öfrigt bestod i en minskning af blott 0,15 procent, beror dels derpå, att den afsedda fabriken anlagt en saftstation i en trakt, der betorna synas hafva hållit något mindre socker än i de trakter, hvarifrån hufvudfabriken förut hemtat sitt betförråd, dels och sannolikt mest derpå, att fabriken ej kunde börja betafverkningen förr än under senare delen af oktober månad och till följd deraf måste fortsätta densamma ända in i mars. Eftersom utbytet består af produkter af olika kvalitet, pläga för jemförelsens skull de senare och sämre produkterna reduceras till första produkt genom multiplicering med respektive 0,75 och 0,65. Det sålunda till första produkt reducerade socketrutbytet var år 1891—1892 i medeltal för alla dåvarande fabriker 9,88 procent (lägst 9,15 procent) af den afverkade betmängden; under de två derpå följande åren voro motsvarande medeltal respektive 10,31 procent (lägst 9,52 procent) och 11,08 procent (lägst 10,34 procent) och under senaste kampanj, för hvilken fullständiga uppgifter finnas, nämligen 1894—1895, hade medeltalet stigit till 11,21 procent (lägst 9,75 procent vid en nyanlagd fabrik och 10,55 procent bland de äldre). De inom parenteser satta procenttalen hänföra sig till den fabrik, som för året hade det lägsta utbytet.

De äldre fabrikerna, d. v. s. de som varit i verksamhet före ingången af kampanjen 1894—1895, hade, inklusive dem tillhörande saftstationer, ett medelutbyte under nämnda kampanj af 11,38 procent socker (reduceradt), under det att utbytet vid de då nya fabrikerna var följande, nämligen vid Roma (Gotland) 11,53 procent, vid Köpinge och Svedala (Malmöhus län) respektive 10,59 procent och 10,47 procent samt vid Karpalund (Christianstads län) 9,75 procent. Utaf dessa fabriker är Svedala belägen inuti och Köpinge vid gränsen af det område, inom hvilket hvitbetor sedan några år tillbaka odlats.

Utbytet under innevarande tillverkningsår torde blifva i medeltal något lägre än förra året, emedan betornas sockerhalt under hösten 1895 visat sig vara ett par tiondedels eller möjligen en half procent lägre än hösten 1894. Undantag härifrån göra dock de på Gotland och vid Karpalund odlade betorna, af hvilka de sistnämnda visa en betydlig stegring i sockerhalt. Carlshamnsfabrikens betor hafva beträffande sockerhalten varit fullt jemförliga med de äldre skånska

fabrikernas. Som minskningen i sockerhalt visat sig störst vid de äldsta fabrikena, skulle denna minskning möjligen kunna tyda på att betorna nu med afseende å kvaliteten uppnått ett åtminstone temporärt maximum. Såsom en jembörelse kan nämnas, att sockerutbytet (det ur melassen erhållna inberäknadt) i Tyskland under kampanjen 1894—1895 var 12,60 procent, under det att detsamma, beräknadt på liknande sätt, d. v. s. utan reduktion till första produkt, i Sverige samtidigt var 11,60 procent.

Alltifrån hösten 1889 hafva betorna betalats med 1 krona 85 öre per deciton under hösten, d. v. s. vid leverans före november månads utgång, och med 2 kronor 10 öre vid senare leverans. Häri har emellertid en ändring inträdt med innevarande tillverkningsår, i det att de skånska fabrikena nedsatte höstpriset till 1 krona 50 öre och vinterpriset till 1 krona 70 öre. Som dock konjunkturerna för sockerindustrien bättrat sig sedan dessa pris bestämdes, hafva de flesta fabrikena utlofvat en eventuell höjning, nemligen med 5 öre för hvarje krona, hvarmed råsockerpriset öfverstiger 38 kronor. Fabriken på Gotland har betalt betorna med respektive 1 krona 60 öre och 1 krona 85 öre per deciton. Fabriken i Carlshamn har infört en här i landet ej förr använd prisbestämningsmetod, i det att den för betor odlade i Blekinge betalar ett grundpris af respektive 1 krona 60 öre och 1 krona 80 öre för betor af 12 procent sockerhalt samt ett tillägg af $7\frac{1}{2}$ öre per deciton för hvarje full halfprocent socker, betorna hålla utöfver 12 procent; betpriset i Blekinge synes härigenom hafva uppgått till 1 krona $82\frac{1}{2}$ öre för höstleverans. Samtliga fabriker lemna derjemte betodlarne fritt betfrö, hvarjemte de betala en del af, om ej hela, jernvägsfrakten.

Enligt officiella tyska uppgifter betalades hvitbetor i Tyskland åren 1890—1891 och 1891—1892 med 1,80 à 2,20; de två följande åren med i medeltal respektive 2,09 och 2,12 och 1894—1895 med likaså i medeltal 2,02, allt riksmark per deciton. För innevarande år finnes ännu ingen officiel uppgift, men enligt notiser i tyska facktidsskrifter torde medelpriset icke hafva varit synnerligen mycket öfver $1\frac{1}{2}$ mark.

Melassutbytet har under de senare åren uppgått till $2\frac{1}{2}$ à 3 procent af den afverkade betquantiteten, nemligen 1891—1892 till 7,600 och 1894—1895 till 17,500 ton. Melassen såldes förr till största delen till utländska fabriker för extrahering af socker, men denna export har under de senare åren till följd af höjning af tullsatser i utlandet allt mera aftagit. En af sockerfabrikena har sedan gammalt utdragit en del socker ur melass med användning af den så kallade elutions-

metoden, och under de senaste åren hafva ett par andra sockerfabriker i någon mån följt exemplet att, dock med användande af en annan metod, framställa så kalladt kalksocker. Tillverkning af bränvin utaf melass bedrefs under slutet af 1880-talet vid ett samt under åren 1892—1895 vid två brännerier i Malmöhus län, hvilka dervid förbrukade följande kvantiteter melass, nemligen 1890—1891 1,079 ton, 1891—1892 1,269 ton, 1892—1893 2,824 ton, 1893—1894 1,608 ton och 1894—1895 2,060 ton. Under innevarande och sistförflutna tillverkningsår hafva vid några brännerier försök gjorts att afverka melass tillsammans med andra råämnen. Dessutom hafva under senast förflutna höst två brännerier iordninggjorts för uteslutande afverkning af melass, så att numera inom landet finnas fyra melassbrännerier. Under de senaste åren, särskildt 1895, hafva slutligen försök anstälts med användning af melass till kreatursfoder, hvarvid melassen sålts dels oblandad dels blandad med betmassa, hveteekli eller palmkärnejöl; melassen har härvid betingat ett pris af 2, 2½ å 3 kronor per deciton. Någon uppgift om, huru mycket melass på sådant sätt användts, har ej kunnat erhållas.

Den vid betafverkningen erhållna betmassan säljes såsom fodermedel, i allmänhet efter 30 öre per deciton.

Att noggrant beräkna landets årliga sockerförbrukning låter sig icke göra, då man icke känner raffinaderiernas och de enskilda affärsmännens lagerbehållningar vid årsskiftet. I komiterades den 7 april 1892 afgifna betänkande angående beskattning af hvitbetssockertillverkningen finnes emellertid intagen en tablå öfver importen och tillverkningen af socker under vissa år, af hvilken tablå man åtminstone kan få en föreställning om den stegring, som under årens lopp inträdt i konsumtionen af socker. I nämnda tablå hafva sammanförts beloppen importeradt och inom landet tillverkad råsocker, det senare för hvarje kalenderår beräknadt ur mängden under året afverkade betor med begagnande af en utbytesprocent, som är medeltal af procenten för två på hvarandra följande tillverkningsår. Den sålunda erhållna summan råsocker har evalverats till raffineradt socker efter 90 procents rendement, hvarefter genom tilläggande af importöfverskottet raffineradt socker en årssumma af tillgängligt raffineradt socker erhålles. Utaf komiterades tablå, kompletterad på liknande sätt för åren 1892—1895, framgår, att nämnda års summor utgjorde, i afrundade tal,

år 1882	34,600 ton
„ 1885	40,100 „

år 1888	43,900 ton
” 1891	52,600 ”
” 1892	56,600 ”
” 1893	58,900 ”
” 1894	71,000 ”
” 1895	75,200 ”

På nyåret 1895 befarades till följd af den stora inhemska tillverkningen en öfverproduktion af ungefär 8,000 ton råsocker, motsvarande c:a 7,000 ton raffineradt socker, men före slutet af kampanjen 1895—1896 visade det sig emellertid, att öfverskottet ej uppgick till mera än c:a 3,000 ton råsocker, och har detta öfverskott sedan dess förbrukats, så att äfven under år 1896 någon, om ock mindre betydlig, införsel af socker torde blifva erforderlig.

Importen af sirap har fortfarande varit stadd i stegring; den uppgick 1885 till 7,600, 1894 till 12,200 och 1895 till 13,300 ton.

Statsverkets inkomst af socker och sirap har varit:

Ar.	Beräknad tullafgift för socker och sirap.	Debiterad till- verkningskatt.	Summa kronor.
1882	10,252,000	111,000	10,363,000
1885	10,860,000	334,000	11,194,000
1888	10,767,000	544,000	11,311,000
1891	9,242,000	1,847,000	11,089,000
1892	9,055,000	2,260,000	11,315,000
1893	8,834,000	2,719,000	11,553,000
1894	6,628,000	4,723,000	11,351,000
1895	2,391,000	7,139,000	9,530,000

Tullafgiften är beräknad enligt kommerskollegii berättelser utom för år 1895, då uppgiften om importens storlek hemtats ur den post- och inrikes tidningar åtföljande bilagan »rikets in- och utförsel af vissa varor».

Tillverkningskatten beräknas från och med hösten 1895 för flertalet fabriker efter 9 procent sockerutbyte. Endast fyra fabriker, nemligen de vid Karpalund i Christianstads och vid Köpinge i Malmöhus län belägna äfvensom de på Gotland och i Blekinge hafva kommit i åtnjutande af den i § 2 af kongl. förordningen den 19 maj 1893 medgifna skattelindringen. Enligt nu gällande bestämmelser skall tillverkningskatten för fabriken vid Köpinge och Karpalund under tillverkningsåren 1895—97 beräknas efter 7 procent och derefter under åren 1897—99 efter 8 procent utbyte; för fabriken i Carlshamn under till-

verkningsåren 1895—98 efter 7 procent och under åren 1898—1900 efter 8 procent utbyte samt för fabriken på Gotland under tillverkningsåren 1895—97 efter 6 procent och under åren 1897—99 efter 7 procent utbyte. Skatten debiteras innevarande år efter respektive 10,57 kronor, 8,22 kronor och 7,05 kronor per ton betor. Den lägre utbytesberäkningen innebar för de dermed gynnade fabrikerne en skattelindring under året 1894—95 af tillsammans 228,215 kronor och för året 1895—96 af 244,512 kronor.

Råsocker säljes numera i Sverige alltid på basis af 92 procent rendement, så att om rendementet är större ökas priset proportionsvis med 40 öre för hvarje procent, men om det är lägre minskas priset med 60 öre per procent. Priset för 92-procentigt socker bestämmes åter för närvarande vid leverans till raffinaderierna efter notering i Magdeburg för råsocker, levererad fritt ombord i Hamburg, nemligen sålunda, att, när nämnda notering är 12 mark för 50 kilogram af 88 procent rendement, är priset för det svenska 92-procentiga sockret 43 kronor 50 öre för 100 kilogram; för hvarje mark, hvarmed den tyska noteringen ändras, höjes eller sänkes det svenska priset med 1 krona 80 öre; dessutom jemkas råsockerpriset i viss mån efter priset å raffineradt socker.

Eftersom prisskilnaden mellan 92- och 88-procentigt socker är ungefär 1 mark per 50 kilogram och den svenska tullen 23,5 öre per kilogram, skulle 100 kilogram tyskt råsocker af 92 procent, importeradt till Sverige vid 12 mark notering, oafsedt transportkostnaden betinga ett pris af ungefär 46 kronor 90 öre. Priset å svenskt råsocker under samma förhållanden är emellertid, såsom ofvan sagts, endast 43 kronor 50 öre.

Vid nu omförmälda promemoria hafva fogats två tabeller angående betafverknigen och sockerutbytet, hvilka under litt. A och B torde få biläggas dagens protokoll.

Af chefens för kontroll- och justeringsbyrån promemoria inhemtas, att konsumtionen af socker, hvilken, beräknad på sätt i promemorian närmare angifves, år 1885 uppgick till 40,000 ton, år 1895 hade stigit till 75,000 ton eller nära fördubblats, samt att statsverkets inkomst af tullen å socker och sirap samtidigt sjunkit från 10,860,000 kronor till 2,391,000 kronor. Ända till och med år 1894 höll sig emellertid

summan af tullen å socker och sirap samt tillverkningskatten å det inhemska sockret, eller således statsverkets hela inkomst af artiklarna socker och sirap, ganska konstant, nemligen något öfver 11 millioner kronor, men med år 1895 inträder ett annat förhållande, i det att nämnda summa till följd af den ökade inhemska tillverkningen och den deraf föranledda minskade sockerimporten nedgår med nära 2 millioner kronor till endast $9\frac{1}{2}$ millioner. Vid den starka stegring i sockerkonsumtionen, som under de senare åren egt rum, torde någon ytterligare nämnvärd stegring ej vara att under den närmaste tiden påräkna. Vid affattandet af den till innevarande års Riksdag aflåtna nådiga proposition angående statsverkets tillstånd och behof beräknades, att, med tillämpning af nu gällande bestämmelser om betsockerbeskattningen, hvitbetssockertillverkningsafgiften för år 1897 skulle uppgå till 7 millioner kronor, så att, äfven om tullinkomsten för socker och sirap skulle hålla sig vid 2 millioner kronor, statsverkets hela årsinkomst af dessa varor enligt nämnda beräkning endast blefve 9 millioner kronor eller en half million kronor mindre än under år 1895 och inemot $2\frac{1}{2}$ millioner kronor mindre, än den i allmänhet varit under åren 1885—1894. Nu anförda siffror torde till fullo ådagalägga nödvändigheten att vidtaga någon ändring i gällande bestämmelser angående beskattningen af hvitbetssockertillverkningen.

Enligt § 2 mom. 2 i gällande förordning om beskattning af hvitbetssockertillverkningen skall vid fabrik, som är anlagd på mer än 30 kilometers afstånd från annan i gång varande hvitbetssockerfabrik, det sockerutbyte, som erhålles ur 100 kilogram betor, beräknas utgöra under de tre första tillverkningsåren 2 och under de derpå följande två åren 1 kilogram mindre än det högsta utbyte, som beräknas vid någon äldre fabrik inom riket, och genom särskild bestämmelse har ytterligare skattelindring beviljats den på Gotland anlagda fabriken sålunda, att utbytet af 100 kilogram betor beräknas utgöra under de tre första tillverkningsåren 3 och under de derpå följande två åren 2 kilogram mindre än det högsta utbyte, som beräknas vid någon äldre fabrik inom riket. På grund af dessa bestämmelser åtnjutes för närvarande lindring i tillverkningskatten af fyra fabriker. En af dessa, den i Malmöhus län belägna, hemtar åtminstone en del betor från trakter, der betodling redan förut pågått, och har att döma af de afverkade betornas sockerhalt och det vunna sockerutbytet ej varit i större behof af denna lindring än öfriga fabriker inom länet. Den i Christianstads län belägna fabriken hade under sin första kampanj det lägsta sockerutbytet af samtliga fabriker — det var nära $1\frac{1}{2}$ procent lägre än medeltalet för

alla — och var således i hög grad beroende af den erhållna lindringen; tillverkningsåret 1895—96 hade emellertid betorna i trakten kring denna fabrik uppnått samma sockerhalt som i åtskilliga andra trakter af Skåne. Fabriken i Carlshamn har begagnat den erhållna skattelindringen till att betala högre pris för betorna, dervid priset delvis gjorts beroende på sockerhalten. Härigenom har fabriken kunnat uppställa högre fordringar å betornas beskaffenhet, hvaraf följderna blifvit, att fabriken erhållit betor af samma kvalitet som de bättre skånska. För den på Gotland anlagda fabriken torde skattelindringen hafva varit ett nödvändigt vilkor, när utan densamma fabriken sannolikt icke blifvit anlagd.

Den medgifna skattelindringen har således uppfyllt sitt ändamål, i det den infört sockerbetsodling i trakter, der sådan eljest svårligen kunnat med framgång bedrivas, fastän fråga kan vara, huruvida icke den medgifna lindringen varit större och utsträckt öfver längre tid, än i sjelfva verket varit behöfligt. Men äfven om så vore, kan naturligtvis ej blifva tal om att göra någon inskränkning i den skattelindring, som kommit de nämnda fyra fabriker till del, hvaremot, med den utveckling betodlingen tagit under de senaste åren, intet skäl vidare finnes att medgifva dylik lindring åt fabriker, som hädanefter anläggas. Det anförda momentet synes därför böra utgå ur förordningen, men deremot ett öfvergångsstadgande deri intagas af innehåll, att de fabriker, som redan kommit i åtnjutande af skattelindring, må fortfarande åtnjuta densamma i enlighet med nu gällande bestämmelser.

Skulle det nuvarande systemet för beskattningen af hvitbetssockertillverkningen utbytas mot annat system, kunde icke gerna något annat än en produktbeskattning komma i fråga. Angående fördelarne och olägenheterna af dessa två skattesystem, d. v. s. betskatt och produktskatt, hafva de komiterade, som den 7 april 1892 afgåfvo betänkande angående beskattning af hvitbetssockertillverkningen, lemnat en utförlig framställning. Af innehållet i sagda framställning torde jag nu endast behöfva erinra om följande, nemligen att kontrollen vid betbeskattningen är synnerligen enkel och jmförelsevis billig, hvaremot den vid produktbeskattning är ganska invecklad och betungande såväl för tillverkaren som, genom de stora kostnaderna, för statsverket; att, då betskatten utgår efter betornas vikt, den största uppmärksamhet måste egnas ej mindre åt tillgodogörandet i största möjliga mån af betornas sockerhalt än äfven åt sjelfva hvitbetsodlingen, hvarföre detta skattesystem anses ega en synnerlig förmåga att utveckla och höja ett lands sockerindustri och derjemte dess jordbruk, i hvilket afseende

deremot produktskatten icke eger samma betydelse; att, då sockerhalten i betorna i anseende till mer eller mindre gynsam väderlek och andra förhållanden under olika år och på skilda ställen kan vexla en eller annan procent, betbeskattningen kan drabba tillverkarne ojemnt samt ibland betydligt gynna tillverkaren på statskassans bekostnad, hvaremot produktbeskattningen synes vara den teoretiskt riktigaste, då den rättvisare drabbar den färdiga varan; att, då skatten utgöres för råvaran, det varder förenadt med synnerliga svårigheter att bestämma beloppet af den skattegodtgörelse, som vid export af hvitbetssocker skulle få åtnjutas, i synnerhet om man vill undvika att dervid lemna en dold exportpremie, under det att vid produktskatt ingen dylik svårighet möter; samt slutligen att man ansett betskatten föranleda tillverkarne att, i ändamål att af de beskattade betorna vinna det största möjliga sockerutbyte, använda dyrbarare fabriksinrättningar samt omständigare och kostbarare arbetsmetoder, än de möjligtvis vid produktbeskattning skulle begagna.

Betskattens förmåga att höja och utveckla sockerindustrien och de sockerbetodlande trakternas jordbruk torde icke kunna af någon förnekas och den bekräftas särskildt utaf erfarenheten inom vårt eget land, såsom framgår af bland annat de i kontroll- och justeringsbyråns promemoria meddelade uppgifterna om det under de senare åren vunna sockerutbytet och om betornas sockerhalt. Enbart denna fördel hos vårt nuvarande skattesystem är af den betydelse, att det synes fordras mycket tungt vägande skäl för att utbyta detta system mot något annat. Om ock produktskatten, oafsedt alla svårigheter vid dess genomförande i praktiken, måste anses teoretiskt riktigare än hvarje annan skatt, så är dock detta för de svenska förhållandena af mindre betydelse, emedan, då nuvarande betodling är i det närmaste tillräcklig för det inhemska behovet, det icke finnes någon anledning antaga, att dylik odling skall uppkomma i sådana trakter af landet, som i jordmån och klimat betydligare skilja sig från de trakter, der betodling nu förekommer, och emedan vidare det visat sig, att, tack vare just det nuvarande skattesystemet, betornas beskaffenhet blifvit allt bättre och äfven jemnare, i den mån odlingen längre fortgått. Härvid bör man erinra sig, att betodlingen vunnit sin stora utsträckning just under innevarande årtionde, så att en mycket stor del af den jord, som nu användes till denna odling, icke hunnit genomgå en cirkulation, sedan betodlingen å densamma tog sin början. Slutligen bör ock tagas i betraktande, att, om ock någon fabrik anlagts i en för betodling mindre väl egnad trakt, anläggarna hade full vetskap om det rådande skatte-

systemet och således icke med skäl kunna sätta i fråga, att statsverket för deras skull utan afseende å öfriga fabriker skulle ändra ett i öfrigt lämpligt befunnet skattesystem.

Ej heller frågan om exportgodtgörelse för tillverkningskatten har för närvarande någon sådan betydelse, att den enligt min mening bör kunna föranleda ändring i beskattningssystemet. Ännu har nemligen sockertillverkningen i Sverige icke nått den utveckling, att någon nämnvärd export af socker skulle kunna komma i fråga, hvilket ej lär kunna ske förr än hvitbetssockret här kan tillverkas till samma pris som i andra europeiska länder, som producera socker till export. Derhän har den svenska sockerindustrien ännu icke hunnit, ty, såsom förut blifvit nämndt, erhålla ännu de tyska fabrikerna omkring en procent, eller mellan $\frac{1}{2}$ och $\frac{1}{11}$, högre sockerutbyte än de svenska. Dertill kommer, att såväl betpriset som arbetskostnaderna för betornas bearbetande äro högre i Sverige än i Tyskland. Sålunda hafva betorna under senaste kampanj betalats i Sverige med lägst 1 krona 50 öre, medan i Tyskland priset nedgått ända till 1 mark 50 pf., d. ä. 1 krona 35 öre. Beträffande åter arbetskostnaderna torde dessa väl i Sverige icke längre vara så höga, som de uppgåfvos af de utaf förut omnämnda komiterade tillkallade sakkunnige, nemligen 1 krona 6 öre per deciton betor vid en fabrik med 40,000 ton betors afverkning om året, men hafva säkerligen icke nedgått så lågt som i Tyskland, der de uppgifvas till omkring 60 öre för deciton betor, afverkade vid fabrik af nyssnämnda storlek. Men äfven om betsockret här kunde produceras till alldeles samma pris som i Tyskland, kunde ingen större export komma i fråga, så länge nämnda land bibehåller sitt nuvarande system för beskattning af hvitbetssockertillverkningen.

Med anledning af den vigt, den tyska skattelagstiftningen sålunda har för Sverige, torde det vara lämpligt att här lemna en kort redogörelse för densamma.

Ända till hösten 1888 utgick sockerskatten i Tyskland uteslutande såsom betskatt, hvilken från och med hösten 1885 belöpte sig till 1,70 mark för 100 kilogram betor. Sockerutbytet uppgick denna tid till nära 12 procent, så att skatten i sjelfva verket utgjorde omkring 14 pf. per kilogram socker, men då samtidigt härmed restitution vid utförsel af socker medgafs med 18 pf., så låg deri en utförselpremie af omkring 4 pf. Med anledning häraf ändrades beskattningen från och med hösten 1888 på sådant sätt, att betskatten nedsattes till 80 pf. för 100 kilogram betor och restitutionen till $8\frac{1}{2}$ pf. per kilogram socker af 90 procent polarisation, men derjemte infördes en konsumtions-

skatt af 12 mark för 100 kilogram socker. År 1891 beslöts åter en ändring i beskattningssystemet att tillämpas från hösten 1892; då borttogs nemligen betskatten helt och hållet, hvaremot konsumtionsskatten höjdes till 18 mark. Såsom en öfvergångsåtgärd medgafs för fem år en direkt exportpremie, hvilken för 100 kilogram råsocker af 90 procent polarisation skulle utgå intill den 1 augusti 1895 med 1,25 mark (1,08 kronor) och derefter intill den 1 augusti 1897 med 1 mark, hvarefter den alldeles skulle upphöra.

När emellertid tidpunkten för den första nedsättningen i exportpremierna nalkades, framstälde den tyska regeringen, under åberopande af de under de senaste åren städse nedgående sockerprisen och det betryck, sockerindustrien derigenom iråkat, ett förslag om den högre exportpremiens bibehållande till den 1 augusti 1897, hvilket förslag af riksdagen bifölls med ett tillägg, att regeringen skulle ega nedsätta eller alldeles upphäfva exportpremierna, i den mån dylika nedsattes eller upphäfdes i andra länder, som producerade betsocker.

Sedan dess har regeringen framlagt ett nytt förslag till ändring af sockerbeskattningen, hvilket dock ännu icke blifvit af riksdagen slutbehandladt. Enligt detta förslag, som är ämnadt att träda i kraft den 1 augusti 1896, skulle konsumtionsskatten höjas till 24 mark för 100 kilogram socker och derjemte en fabriksskatt (Betriebssteuer) påläggas, utgående efter en med tillverkningens storlek stigande skala, nemligen för de första 500 ton socker, som anmälas till beskattning, med 5 pf. per deciton, för derpå följande 500 ton med 10 pf. o. s. v. med 5 pf. förökning för hvarje 500-tal ton socker. Vid utförsel af råsocker, för hvilket konsumtionsskatt ännu icke erlagts, skulle erhållas en exportpremie af 4 mark (3,55 kronor) per deciton; regeringen förbehåller sig samma rättighet i fråga om denna exportpremiens nedsättande som beträffande den nuvarandes. Exportgodtgörelsen är afsedd att icke öfverstiga summan af fabriksskatten och en fjerdedel af konsumtionsskatten. För att nå detta mål skulle för hvarje år bestämmas den sockermängd (den kontingent) hvarje enskild fabrik finge tillverka; tillverkade någon fabrik mera socker, vore den skyldig att i förhållande till öfverskottets storlek bidra till betäckande af möjligen uppstående brist i det till exportgodtgörelse behöfliga beloppet; fabrik, som hädanefter anläggdes, skulle under sitt första år bidra i förhållande till hela sin tillverkning.

I Frankrike åtnjuta sockerexportörerna visserligen ingen direkt exportpremie, men det sätt, hvarpå betskatten och restitutionen deraf vid utförsel af socker beräknas, innebär en premiering, som för år 1892

—93 ansågs uppgå till 5,34 francs (3,80 kronor eller 4,27 mark) per deciton socker; sedan dess har sockerutbytet stigit och dermed äfven exportpremien, som för år 1894—95 skulle enligt tyska beräkningar uppgått till 6,35 francs (4,52 kronor eller 5,08 mark). I Belgien och Holland är sockerpremien ungefär 4 kronor, i Österrike 1 krona 75 öre.

Så länge andra länders sockerexportörer äro gynnade med så höga exportpremier, som nu omnämnts, är det ej tänkbart, att någon på export bygd sockerindustri skall kunna uppstå här i landet. Tillfällen torde dock kunna inträffa, då en mindre export, äfven om den vore förenad med förlust för exportörerna, skulle kunna vara behöflig, nemligen för att undanskaffa ett tillfälligt öfverskott af socker. Tydligtvis kan det dock icke ligga i statens intresse att under dylika förhållanden uppmuntra en sådan export, hvilket sannolikt endast skulle tjena till att än vidare framkalla öfverproduktion. Skulle emellertid godtgörelse af tillverkningsskatten vid dylik tillfällig export någon gång anses böra förekomma, vore det väl icke alldeles omöjligt att äfven under nuvarande beskattningssystem bestämma godtgörelsen på sådant sätt, att den icke komme att innebära någon exportpremie.

Af hvad nu anförts synes mig framgå, att intet verkligt skäl finnes att nu eller under den närmaste framtiden ändra det hittills i riket följda, efter betornas vigt lämpade beskattningssättet.

På sätt i anförande till statrådsprotokollet den 16 december 1892 af dåvarande departementschefen erinrades, är, så länge staten utkräver tull af utifrån infördt socker, den accis, som pålægges det inom landet tillverkade sockret — förutsatt naturligtvis att denna accis är lägre än tullen — visserligen till formen en beskattning å den inhemska sockertillverkningen, men till sin egentliga innebörd endast en reduktion af det tullskydd, som åtnjutes af nämnda tillverkning. Denna uppfattning af hvitbetssockertillverkningsskattens natur har funnit uttryck i de jemförelsevis. invecklade bestämmelserna rörande sättet för dess påförande, enligt hvilka bestämmelser skatten, i stället för att direkt påföras med ett visst belopp per ton betor, skall utgå med en viss bråkdel af gällande råsockertull och under antagande att betorna lemna ett visst i författningen angifvet sockerutbyte. När denna skatt år 1873 infördes i Sverige, bestämdes, att den under de första tre åren skulle utgå med endast en femtedel af tullen, för att derefter hvart tredje år höjas med en femtedel, till dess den uppginge till fyra femtedelar af tullen, men när den andra höjningen skulle vidtaga, beslöt Riksdagen med afseende å den tillbakagång, som i betodlingen egt rum,

att dermed skulle anstå. Vid den sedermera inträdande stora och hastiga utvecklingen inom denna industri befanns emellertid det skydd, densamma åtnjöt, vara väl stort, hvarför Riksdagen år 1891 höjde beskattningen till belopp motsvarande halfva tullen och i sammanhang dermed begärde en utredning af hela denna beskattningsfråga.

Vid beskattningens införande funnos hvitbetssockerfabriker icke endast i Skåne, utan äfven i Halland och Östergötland samt invid Stockholm. Tydligtvis skulle sockerhalten hos betor, odlade på så skilda trakter, vexla rätt mycket. Den komité, som den 28 september 1872 afgaf förslag till förordning angående beskattningen, ansåg dock, att ett utbyte af $7\frac{1}{2}$ procent råsocker tillsvidare kunde antagas såsom ett lämpligt medeltal för de delar af landet, i hvilka hvitbetssocker-tillverkning då bedrefs. Riksdagen nedsatte emellertid beräkningen af utbytet till $6\frac{1}{4}$ procent, dertill föranledd af den omständigheten, att ett så högt utbyte som $7\frac{1}{2}$ procent då ännu icke blifvit i landet uppnådt mer än under kampanjen 1865—66, då det uppgick till 8,1 procent. Af de uppgifter, som lemnats i 1892 års komitébetänkande, framgår, att sockerutbytet under de tio första åren efter beskattningens införande visserligen steg något, men dock icke mera, än att medeltalet för alla de tio åren var 8,2 procent; det största utbytet under dessa år, 8,9 procent, erhöles 1881—82. Under de derpå följande åtta åren gick utvecklingen fortare; medelutbytet af socker, reduceradt till första produkt, var för dessa år 9,43 procent, högst 10,42 procent år 1887—88.

Under sådana förhållanden fanns ingen anledning att längre bibehålla den för skatteberäkningen fastställda låga utbytessiffran $6\frac{1}{4}$ procent, hvilken, då den antogs, visserligen temligen noga angaf betornas verkliga sockerhalt. 1892 års komité anförde ock, att då det verkliga utbytet under de åtta åren 1883—1884 till och med 1890—1891 i medeltal uppgått till nyssnämnda belopp 9,43 procent, ehuru väl det år 1890—1891 endast utgjorde 9,02 procent och vid en fabrik samma år allenast 8,13 procent, så borde utbytet i enlighet med de af komitén tillkallade sakkunniges yttrande fastställas till 9 procent. Nämnde sakkunnige förklarade i en såsom bilaga till komitébetänkandet tryckt promemoria, att de ansåge, att man på industriens dåvarande ståndpunkt, äfven med fästadt afseende å en möjlig, men ingalunda säker förbättring under de närmaste 6 å 7 åren, icke kunde anslå utbytet till mera än sistnämnda procenttal. Denna beräkning af utbytet godkändes så väl af Eders Kongl. Maj:t som af Riksdagen, ehuru väl den minskning i tullskydd, som tillverkarne genom den höjda utbytesberäkningen komme att lida, ansågs icke böra drabba dem till hela sin utsträckning på en gång,

utan först successivt inträda, i enlighet hvarmed också bestämdes, att utbytet skulle beräknas under det närmaste tillverkningsåret till $7\frac{1}{4}$ och under det derpå följande till $8\frac{1}{4}$ procent.

En sådan anordning af beskattningen, att utbytesberäkningen bör följa det verkliga utbytet så nära som möjligt, synes vara den enda riktiga, emedan då, och endast då, storleken af det skydd, som industrien åtnjuter genom sockertullen, blir fullt tydlig och derigenom äfven lättare att reglera, hvilket i förekommande fall bör ske genom jemkning af förhållandet mellan skatten och tullen å råsocker.

Efter den år 1893 beslutade förhöjningen af utbytesberäkningen har hvitbetssockerindustrien utvecklats ännu hastigare än förut, ej endast till omfånget, utan äfven i afseende å sockerutbytet. Under det att detta, såsom nyss nämndes, under åren 1883—1891 i medeltal uppgick till 9,43 procent och derunder endast två gånger nådde öfver 10 procent, har det sedermera varit respektive 9,88, 10,31, 11,08 och 11,21 procent och synes äfven för innevarande tillverkningsår komma att utgöra omkring 11 procent, hvarvid särskildt är att märka, att båda åren 1893—1894 och 1894—1895 *samtliga* fabriker hade mera än 10 procent utbyte med blott ett enda undantag, nemligen fabriken vid Karpalund, som sistnämnda år, fabriken första kampanj, endast hann till 9,75 procent, men, om den fått tillfälle att under nu avslutade kampanj själf afverka sina betor, säkerligen erhållit mera än 10 procent utbyte. År 1894—1895 hade 8 fabriker till och med öfver 11 procent utbyte, 4 mellan $10\frac{1}{2}$ och 11 procent, en 10,47 procent samt den återstående, såsom sagdt, 9,75 procent utbyte af socker, allt reduceradt till första produkt.

Med fästadt afseende härpå borde, under iakttagande af nyss nämnda grundsats att utbytesberäkningen bör följa det verkliga utbytet så nära som möjligt, numera sockerutbytet af betorna i och för skattens påförande beräknas till 11 eller åtminstone $10\frac{1}{2}$ procent. I öfverensstämmelse med det tillvägagående, som iaktogs vid den förra höjningen af utbytesberäkningen, torde likväl äfven den nu erforderliga höjningen endast successivt böra genomföras. Då emellertid samtliga fabriker numera hunnit ett utbyte, öfverstigande 10 procent, torde beräkningen af utbytet utan betänklighet kunna redan från och med instundande tillverkningsår bestämmas till 10 procent. Då år 1893 beslut fattades om successiv förhöjning af utbytesberäkningen, bestämdes, såsom förut blifvit erinradt, terminerna mellan hvarje förhöjning till endast ett år, men då anledning ej finnes att vänta en fortsatt, lika hastig stegring i sockerutbytet som under de senaste åren, synes ett något längre anstånd mellan de successiva skatteförhöjningarna nu böra

medgifvas tillverkarne och den nästa förhöjningen, som torde böra bestämmas till 10 $\frac{1}{2}$ procent, lämpligen böra inträda först med tillverkningsåret 1898—1899. Deremot torde det icke vara skäl att redan nu fatta något beslut om den tidpunkt, från hvilken utbytet bör beräknas till 11 procent, utan synes frågan om en sådan ytterligare förhöjning böra komma under öfvervägande först efter det förhöjningen till 10 $\frac{1}{2}$ procent tillämpats två eller tre år.

Enligt nuvarande bestämmelser skulle den inhemska råsockerindustrien egentligen åtnjuta ett skydd af 11,75 öre per kilogram råsocker, men då den verkliga utbytesprocenten rätt mycket öfverstiger den för skatteberäkningen antagna, är skyddet för närvarande icke obetydligt högre. Det utgjorde tillverkningsåret 1893—94 15,5 öre, år 1894—95 14,9 öre, år 1895—96 (under antagande af 11 procent verkligt utbyte) 13,9 öre och skulle, under antagande af samma verkliga utbyte med skatten beräknad efter 10 procent, utgöra 12,8 öre samt med skatten beräknad efter 10 $\frac{1}{2}$ procent 12,3 öre, således ändock något mera än ett halft öre utöfver det egentligen afsedda beloppet.

Huruvida detta skydd, 11,75 öre, bör anses riktigt afvägdt och huruvida således den nuvarande bestämmelsen, att tillverkningskatten skall utgå med halfva tullen, bör bibehållas, är åter en helt annan fråga. Af de i kontroll- och justeringsbyråns promemoria meddelade uppgifter framgår, att de svenska hvitbetssockerfabrikerna för närvarande leverera sitt råsocker till raffinaderierna till ett pris, som med ungefär 3 $\frac{1}{2}$ öre för kilogram understiger priset å utländskt råsocker. Detta synes utvisa, att skyddet under nuvarande förhållanden åtminstone icke är för lågt samt att det icke heller torde blifva detta, äfven om detsamma genom utbytesprocentens höjning skulle minskas från nuvarande 13,9 öre ända till 11,75 öre, d. v. s. med något mer än 2 öre. Att minska skyddet under sistnämnda belopp, 11,75 öre, torde emellertid under nuvarande förhållanden å den internationella sockermarknaden och med afseende å den rådande osäkerheten inom den tyska sockerbeskattningen, särskildt i fråga om exportpremier, icke vara rådligt, hvarför det nu gällande förhållandet mellan tillverkningskatt och tull synes böra tills vidare lemnas oförändradt. Skulle emellertid genom en eventuel höjning af exportpremierna för socker i vissa främmande länder den svenska sockerindustriens ställning komma att undergå en väsentligare förändring, läser frågan om det belopp, hvartill under sålunda förändrade förhållanden tullen å råsocker bör bestämmas, få komma under öfvervägande.

För innevarande år är inkomstiteln hvitbetssockertillverknings-

afgift beräknad till 7,000,000 kronor. Vid bifall till den föreslagna förhöjningen i utbytesberäkningen, enligt hvilken utbytet från och med den 1 nästkommande september skulle beräknas 1 procent högre än för närvarande, komme på hvitbetssockertillverkningsafgiften för innevarande år att uppstå ett öfverskott, motsvarande det förhöjda belopp, hvarmed sagda afgift kommer att utgå under instundande höst. Då betafverkningen visat allt större tendens att koncentreras på höstmånaderna och särskildt sistlidet år till större delen bragts till slut under hösten, torde man kunna antaga att kampanjen 1896—1897 skall till större delen infalla under kalenderåret 1896. Tillverkningskatten för detta år kan derfore beräknas komma att uppgå till 7,780,000 kronor eller i rundt tal 7,800,000 kronor och att sålunda lemna ett öfverskott af 800,000 kronor.

Då med nu gällande beräkning af sockerutbytet hvitbetssockertillverkningsafgiften beräknats för år 1897 till samma belopp som för år 1896 eller 7,000,000 kronor, bör enligt nyss angifna beräkningsgrund skatten äfven för nästkommande år kunna beräknas till 7,800,000 kronor. Härigenom skulle alltså uppstå en statsinkomst, utöfver de vid affattandet af statsverkspropositionen beräknade, af 800,000 kronor och då tilläggsbevillingens uppgift i allmänhet är att fylla hvad uti statsverkets öfriga tillgångar brister samt densamma således icke bör anlitas i vidsträcktare mån, än som för detta ändamål är erforderligt, torde Riksdagen komma i tillfälle att vidtaga en nedsättning med motsvarande belopp i den af Eders Kongl. Maj:t för år 1897 föreslagna tilläggsbevilling. Med afseende å den af Eders Kongl. Maj:t och Riksdagen år 1892 uttalade grundsats, att grundskatterna borde ersättas och medel till lindringar i rustnings- och roteringsbesvären anskaffas, icke genom indirekta konsumtionsskatter, utan genom direkta och förmögenhetsskatter, bör visserligen tilläggsbevillingen, i den mån densamma erfordras för att ersätta grundskatterna samt bereda medel till rustnings- och roteringslindringen, anses i viss mån hafva en annan natur än hvad nyss blifvit sagdt. Afskrifningen af grundskatter samt lindringen i rustning och rotering har emellertid, äfven om den år 1885 beslutade afskrifningen och lindringen med 30 procent tages med i beräkningen, ännu icke fortskridit längre, än att afskrifning och lindring egt rum med ett sammanlagdt belopp af omkring 6,160,000 kronor. Å andra sidan hafva ökade statsinkomster beredts genom höjning af bevillingen för jordbruksfastighet från 3 till 6 öre för hvarje fulla 100 kronor af taxeringsvärdet, hvilket ansetts medföra en ökning i bevillingssumman af omkring 660,000 kronor, äfvensom genom införande af arfsskatt och ökning af stämpelskatten, ge-

nom hvilka sistnämnda åtgärder vunnits en till 1,800,000 kronor beräknad ökning i statsinkomst. Lägges härtill den föreslagna tilläggsbevillningen af 4,680,000 kronor, uppkommer en summa af 7,140,000 kronor, hvilken med 980,000 kronor öfverstiger summan af hittills skedd afskrifning af grundskatter samt lindring i rustning och rotering. En nedsättning med 800,000 kronor i beloppet af tilläggsbevillningen kunde sålunda icke anses vara oförenlig med ofvan anförda grundsats om sättet för beredande af ersättning för grundskatterna samt rustnings- och roteringsbesvären.

Under åberopande af hvad jag sålunda anført, hemställer jag i underdånighet, att Eders Kongl. Maj:t täcktes i nådig proposition föreslå Riksdagen att besluta,

att § 2 i nådiga förordningen om beskattning af hvitbetssocker-tillverkningen i riket den 19 maj 1893 skall erhålla följande förändrade lydelse:

Det enligt § 1 beskattningspligtiga råsockret beräknas efter de för tillverkningen använda betornas vikt sålunda, att ett hundra kilogram råa (ej torkade) hvitbetor antagas lemna ett utbyte af tio och ett halft kilogram socker;

samt att berörda § i dess sålunda förändrade lydelse skall lända till efterrättelse från och med den 1 september 1896, dock att det i samma § omförmälda utbyte skall intill den 1 september 1898 beräknas till allenast tio procent och att för fabrik, som, på grund af gällande bestämmelser om beräkning af utbytet i vissa fall, redan kommit i åtnjutande af lägre utbytesberäkning än den i allmänhet stadgade, sagda bestämmelser, så vidt enligt dem utbytet vid fabriken skall beräknas i visst förhållande till utbytet vid äldre fabrik, fortfarande skola för den i omförmälda bestämmelser afsedda tid lända till efterrättelse.

Hvad föredragande departementschefen sålunda yttrat och hemställt, deruti statsrådets öfriga ledamöter instämde, behagade Hans Maj:t Konungen gilla och bifalla; och skulle nådig proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse, bilagan litt. — vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:
Adolf von Hofsten.

Tillverkningen vid samtliga hvitbetssockerfabriker i riket.

Tillverknings- år.	Antal fabriker.	Afverkade betor Ton	Utbyte af råsocker				Utbytte af melass Ton	Utbyte i procent i betvigten					
			1:sta	2:dra	3:dje	Summa Ton		1:sta produkt	2:dra produkt	3:dje produkt	Summa råsocker	Reduce- rad Summa ³⁾	Melass
			produkt Ton										
1885—1886	3	43,260	3,364,1	417,9	137,0	3,919,0	1,367	7,78	0,96	0,32	9,06	8,71	3,16
1886—1887	3	56,385	4,772,8	833,8	200,2	5,806,8	1,607	8,46	1,48	0,36	10,30	9,80	2,85
1887—1888	3	83,605	7,453,9	1,338,6	383,6	9,176,1	2,487	8,92	1,60	0,46	10,98	10,42	2,97
1888—1889	4	86,111	7,348,3	1,197,2	335,2	8,880,7	3,179	8,53	1,39	0,39	10,31	9,82	3,69
1889—1890	4	136,813	12,075,8	2,005,1	544,6	14,625,5	4,278	8,83	1,46	0,40	10,69	10,19	3,13
1890—1891	6	218,229	17,169,2	2,714,0	748,4	20,631,6	7,124	7,87	1,24	0,34	9,45	9,02	3,26
1891—1892	8	260,064	22,663,0	3,186,5	993,0	26,842,5	7,628	8,71	1,23	0,38	10,32	9,88	2,93
1892—1893	10	277,443	25,161,6	3,617,5	1,140,8	29,919,9	7,940	9,07	1,30	0,41	10,78	10,31	2,86
1893—1894	10	373,962	36,732,6	4,895,4	1,539,5	43,167,5	9,539	9,82	1,31	0,41	11,54	11,08	2,55
1894—1895 ¹⁾	17	628,480	63,717,5	7,638,4	1,534,6	72,890,5 ²⁾	17,500	10,14	1,22	0,24	11,60	11,21 ²⁾	2,80
1895—1896 ¹⁾	18	538,709	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

¹⁾ Inberäknadt 3 s. k. saftstationer.

²⁾ Approximativt.

³⁾ Andra produkt reduceras genom multiplikation med 0,75, tredje produkt med 0,65.

Bil. B.

Hvitbetssockerfabrikernas utbyte af socker, reduceradt till första produkt.

	1890— 1891.	1891— 1892.	1892— 1893.	1893— 1894.	1894— 1895.
Arlöf	9,02	10,50	10,52	11,77	11,86
Säbyholm	8,77	10,33	10,54	11,66	11,75
Staffanstorp	9,52	9,94	10,73	11,02	11,64
Trelleborg	9,25	9,59	10,16	10,42	11,38
Helsingborg	9,41	9,76	10,41	10,38	10,55
Örtofta	8,13	9,15	9,71	10,87	10,72
Jordberga	—	9,67	10,43	10,92	11,35
Keflinge	—	9,84	10,58	11,84	12,25
Hököpinge	—	—	9,93	10,87	11,59
Engelholm	—	—	9,52	10,34	10,72
Svedala	—	—	—	—	10,47
Köpinge	—	—	—	—	10,59
Karpalund	—	—	—	—	9,75
Roma	—	—	—	—	11,53
Samtliga fabriker	9,02	9,88	10,31	11,08	11,21